

LACZÓ LÁSZLÓ

A Közkincs pályázatok tapasztalatai az Őrségben

Őrség: lankás lejtőjű dombvidék hazánk nyugati, Vas megye délnyugati szegletében, a szlovén határ mentén. Erdők, dűsfüvű rétek, köztük szántóföldek. A történelmi Őrség 18, a statisztikai Őrség 22 települést foglal magában a 86-os számú főútvonaltól a Rábáig, a Vendvidékig, a Kerkáig. Sok színben pompázó erdői, a viszonylag érintetlen természet sok csodálót csalogat ide kirándulásra, nyaralásra. De a térség népessége folyamatosan fogy, öregedik, 7000 körüli az állandó lakos. Üresen álló házak városiak, külföldiek tulajdonába kerülve újulnak, megtartva eredeti formáikat, egyszerűségüket, XXI. századi belsőt varázsolva bennük. A térség adottságai miatt sajátos munkakultúra, szokások, hagyományok alakultak ki.

Az információs rendszerek robbanásszerű terjedése a térségben is jelentős változásokkal járt. A természeti, társadalmi értékek bizonyos fokú leértékelődésére került sor. A korábban kialakult művelődési intézmények szerepe csökkent. Iskolákat körzetesítettek a drasztikus gyermeklétszám csökkenés miatt. A közművelődés intézményeinek tevékenysége – jelentős részben a normatívák alacsony összege miatt is – visszaszorult. Alakultak viszont új egyesületek, amelyek programjukban vállalták a tudás gyarapításának nehéz feladatát. Az eredményesség azonban a környezet hozzáállásától, lehetőségeitől függ. Különböző eredményességű próbálkozások jelezték a település értékei iránt érzett felelősséget, a tenni akarást.

A Többcélú Kistérségi Társulás létrejötte érdemi változások kezdetét jelentette az aprófalvas kistérségben. A kezdeti év tapasztalatai alapján igazolódott, hogy temérdek érték szunnyad a falvakban, melyek egy része láthatóvá, érzékelhetővé vált, míg mások kihasználatlanok maradnak.

Az önkormányzatok formális és tartalmi összefogása, a szélesebb kört érintő együttműködések számtalan pozitív változást eredményeztek, ami az öntevékeny művészeti csoportok megjelenésében, a helyi rendezvények számának gyarapodásában, a turizmus terjedésében, érvényesült. A térség 2007-ben ÉDEN-díjas, 2008-ban a Magyarország hét csodájának egyike lett. Ennek nyomán nőtt a térség ismertsége, elfogadottsága, látogatottsága. A körzetben meg-

valósuló összefogás készítette a térséget, hogy feladataink közé emeljük a köz-
művelődési és a múzeumi tevékenységeket. A kezdeményezés a települések
választott képviselő-testületeiben, az öntevékeny csoportokban, a lakosság kö-
reiben is kedvező fogadtatásra talált.

Őriszentpéteri színjátszók

Számításba vettük mindazokat a társadalmi változásokat, amelyek az elmúlt
húsz évben lezajlottak. Kiderült, hogy az Őrség hagyományaiból ma is van
igény a kisközösségek által őrzött értékekre (mint színjátszás, népdalkörök,
népzenei csoportok, néptánc, számos kézműves mesterség egykori önellátást
szolgáló öröksége, az ezekből szervezett kiállítások) mint látványra, mint cse-
lekvési lehetőségekre, tehetségek, képességek kibontakoztatására, önmegvalósítá-
sára. Az összefogással megfogalmazott elképzelések, a megvalósítások lehető-
ségét nyújtó rendezvények, értékek felmutatását, cselekvési lehetőséget, moti-
vációt jelentenek. Gazdagítják a kistelepülések közéletét, a közösségek szerve-
ződését, erősítését, személyek és csoportok együttműködési formáit. Serkentő-
leg hatnak a művelődés, a közösségi élet hagyományos formáinak gyakorlására,
tisztelve a világgal változó tevékenységeket. Színházbarát körök alakulnak,
amelyek a közeli színházak (Szombathely, Zalaegerszeg) előadásait látogatják.
Ennek a folyamatnak szellemi, anyagi motivációját jelentette a Közkincs pályá-
zatok által nyújtott lehetőség. A pályázati kiírások megismerése nyomán vilá-
gossá vált, hogy elképzeléseink beilleszthetők a pályázati kiírás elképzeléseibe.

Ezt felismerve döntött az Őrségi Többcélú Kistérségi Társulás Tanácsa a pályázathoz történő csatlakozásról.

Többféle cél megvalósításáról döntöttünk:

Együttműködésben szervezett kistérségi amatőr csoportok bemutató jellegű rendezvénye, a programok tájoltatása a kistérség aprófalvas településein, új kisközösségek alakításának segítése, szórakozási lehetőségek teremtése, sajátos kézműves kiállításokban megnyilvánuló tevékenységek erényeinek bemutatása, népszerűsítése.

A megkezdett tevékenységek szervezettsége, folyamatossága, összehangoltsága fokozása érdekében közművelődési referens foglalkoztatására kértünk lehetőséget. A közművelődési referens – a kistérség képviselőjében – kapcsolatot tart a települések egyesületeivel, gyűjti elképzeléseiket, ezeket rendezve cselekvési programmá formálja, megvalósítja. Képviseli kistérségünket a térségi és a térségen kívüli művelődési programokban, irányítja, szervezi a térségen kívüli csoportok szereplését, gazdagítja a települések rendezvényeit. Ellátja a könyvtári, közművelődési, múzeumi feladatokat. A kistérségi intézményhálózatot ért veszteségeket nem pótolhatta, de segítségével erősödött, javult az intézmények programjainak kínálata, vonzása. Mindezek által az anyagi jellegű gondok ellenére is nőtt a közéleti aktivitás, a civil szféra szervezettsége, hatékonysága javult a túlpolitizált közhangulat.

Az elképzelések iránti érdeklődést jelzi a Közkincs kerekasztal létrehozása a kistérség oktatási, művelődési intézményei, sokféle egyesülete, egyének részvételével.

A települési sajátosságok, különbözőségek tiszteletben tartásával erősödik a XXI. századi újak mellett a hagyományos művelődési formák értékmentő, értékmegőrző, közösségformáló szerepe, amelyben a modern technika különösebb ismerete nélkül is cselekvési térhez, tehetségük megmutatásához kapnak lehetőséget a szereplők. A sokféle hatás következményeként meggyengült emberi kapcsolatok újraképzésében, az együttélés normáinak erősítésében meghatározó szerepük van a programjainkban megvalósuló tevékenységeknek. Az összehangolt rendezvények kulturális programokat jelentenek a 60–80 fős, öregedő népességű aprófalvaknak is.

Lehetőségek nyíltak a „magas” kultúra bizonyos elemeinek kihasználására (differenciált, sokféle igényt kielégítő lehetőségek).

Az Őrségi Többcélú Kistérségi Társulás kötelező és vállalt feladatai közötti összhang megkönnyíti a települési tevékenységek szervezését.

Az öntevékeny művészeti csoportok fellépésein értékeljük a csoportok produkcióit, az abban tapasztalt fejlődést, tanácsokat kapnak új feladatok megoldásában.

Pityerszer

A közművelődési tevékenység szerepének növekedése erősödő összefogást eredményez az önkormányzati, civil szférán túl a vállalkozói szférával is. Kiváló esély van a megújított könyvtári hálózat, valamint az ugyancsak általunk koordinált többretű művelődési programok szélesebb körű hasznosítására.

Rendkívüli jelentőségű a közművelődési referensek (ezáltal a kistérség és a térség) közötti információcsere, tájékoztatás: térségi pályázati lehetőségek hasznosításán túl ismertté válnak a települések pályázati lehetőségei, segítik az önálló pályázatok beadását.

Összegezve a leírtakat az Őrség kistérsége – bizonyos mutatói alapján – a többszörösen hátrányos helyzetéből – hátrányos helyzetű minősítést kapott, amiből pénzügyi hátrányai származnak. A hátrányos helyzet több összetevőjű: a gazdaság állapota, a lakosság életkora, a népesség felkészültsége, a térség fekvése stb.

A Közkincs pályázat lehetőségeket nyújtott arra, hogy az elmúlt két évtized közművelődést érintő hátrányos következményeit csökkentse, egyensúlyt teremtsen a különböző művelődési területek között, javítsa az önállóan kevésbé életképes települések esélyeit.

Folyamatosan ajánl és nyújt programokat. Megszervezi a közös tevékenységeket, összehangol, koordinál. Segíti régi értékek felkutatását, ápolását, az ún. hagyományos kulturális tevékenységek XXI. századi lehetőségeihez igazítását.

Javítja a települések, egyesületek, szervezetek közötti együttműködést. Támogatóan működik közre a kisközösségek szervezésében, együttműködésében. Mintákat ad arra, miként lehet a gazdasági nehézségek ellenére értelmes közösségi életet élni, települési rendezvényeket szervezni, támogatni a pozitív közhangulat kialakítását.

Korántsem gondoljuk, hogy a pályázat minden gondot megold, akár pénzügyi, akár szakmai eszközökkel. De megkezdett tevékenységünk egyértelmű támogatásaként fogjuk fel: annak jelzéséként, hogy az állam képviselője lehetőségeket nyújt (az alacsony normatívák ellentételezéseként) a jobb, színvonalasabb, eredményesebb művelődési munkához. A támogatások a jó és jobb programokat részesítik előnyben.

A sokrétű természeti, társadalmi értékek, sokszínűbb programok felmutatása felkelti az érdeklődést a térség iránt, aminek következményei a turizmus révén számtalan – köztük gazdasági – előnyt jelentenek, melyekkel élni akarunk.